

Laperikolt Leikkooksel
— MUISTEMIA SUURSAARESTA —

Laperikolt Leikkoksel
– MUISTEMIA SUURSAARESTA

Toimittanut:
Suursaari-seura ry:n perinnetoimikunta
ja
Irja Sinivaara

Sisällysluettelo

Mitens tää aika on kulunnu? Elämää Suursaarella

Saarelaiskuva	<i>Soini Naski</i>	11
Suntian Anni	<i>Laine Heikkilä</i>	13
Valkoista myssyä koristaa pitsi	<i>Saara Peltola o.s. Suomalainen</i>	15
Suursaaren ensimmäinen kompetentti opettaja	<i>Joona Kontula</i>	18
Kaksi kylää	<i>Pirkko Horto o.s. Ristola</i>	22
Elenjus opetti, että maa on pallo ja se pyörii	<i>Pauli Talsi</i>	24
Nuorisoseura sai oman, ajanmukaisen talon	<i>Viktor Suomalainen</i>	30
Melkein oikea prinsessa	<i>Pirkko Alho o.s. Suomalainen</i>	38
Naskeja kylä puolillaan	<i>Pirkko Horto o.s. Ristola</i>	38
Nähnyt sun olen	<i>Tuntematon kirjoittaja</i>	40
Että jätää ei ollut kuin Luppiin asti	<i>Pentti Talsi</i>	42

Laskiainen lapset tappaa, pääsiäinen päähän nappaa. Vuodenkiertoa saarella

Joka talossa oli laskiaisherkut	<i>Laine Heikkilä</i>	44
Kinkerit	<i>Laine Heikkilä</i>	45
Laskiaisaamuna kello kolme	<i>Soini Naski</i>	47
Meitin vappu	<i>Laine Heikkilä</i>	48
Äitienpäivä	<i>Laine Heikkilä</i>	49
Kokko oli komeaa katseltavaa	<i>Laine Heikkilä</i>	51
Heinaika	<i>Laine Heikkilä</i>	52
Rantapuus ja sammalees	<i>Laine Heikkilä</i>	54
Rippikoulu	<i>Laine Heikkilä</i>	55
Kapinalliset	<i>Tuntematon kirjoittaja</i>	58
Joulunviettoa Sipilässä	<i>Olga Suomalainen</i>	59
Mamma luki ruotsiksi	<i>Irene Kerminen o.s. Forsman</i>	60
Viimeisenä jouluna ei ollut lunta	<i>Laine Heikkilä</i>	60
Jouluevankeliumi Suursaaren murteella	<i>Laine Heikkilä</i>	62

Lauluja ja ranssiseppeleitä. Päivänsankareita ja morsiamia

Laulutervehdyksiä	<i>Laine Heikkilä</i>	65
Sä kasvoit neito kaunoinen	<i>Laine Heikkilä</i>	66
Naskin Ilonan vaaleansininen silkkihame	<i>Pirkko Alho o.s. Suomalainen</i>	67

© Suursaari-seura ry 2012

Taitto ja graafinen ulkoasu: Veli-Matti Valonen

Etukannen kuvassa tyrskyt Mustankallion rannassa.

Takakannen kuvassa Uimaranta ja Kappelniemi vuonna 2007.

ISBN 978-952-93-1211-5

Painokotka Oy, Kotka 2012

Pyhä rauha huokailee

Lepokivellä viivytettiin hetki	<i>Laine Heikkilä</i>	68
Joulukirkkoon	<i>Olga Suomalainen,</i> <i>Pirkko Alho o.s. Suomalainen</i>	70
Olimme nuoria ja elämä oli edessä	<i>Laine Heikkilä</i>	71

Juostiin muutenkin kuin kilpaa. Koti ja lapsuus Suomenlahden sylissä

Koti	<i>Pirkko Alho o.s. Suomalainen</i>	76
Rannan puolella Tommilan talo	<i>Pirkko Alho o.s. Suomalainen</i>	80
Möröyskä yllätti	<i>Pirkko Alho o.s. Suomalainen</i>	82
Muistelmii koulust	<i>Laine Heikkilä</i>	83
Säikähdin niin	<i>Helvi Rastamo o.s. Suomalainen</i>	86
Lastentapahtumia	<i>Pirkko Alho o.s. Suomalainen</i>	87
Naskin pojat ja toinen mokoma	<i>Pirkko Alho o.s. Suomalainen</i>	89
Kotkan matkat	<i>Pirkko Alho o.s. Suomalainen</i>	90
Pohjoisriville pitempi matka	<i>Pirkko Alho o.s. Suomalainen</i>	91

Majakan vieres. Luotsitarinoita

Pohjoiskorkial	<i>Laine Heikkilä</i>	95
Luotsit	<i>Laine Heikkilä</i>	97
Eräs luotsausmatka	<i>Laine Heikkilä</i>	99

Terveyden että hovin vuoksi. Matkailijoiden Suursaari

Suursaaren retkellä	<i>Tuntematon ja Bjarne Backman</i>	100
Ei voi olla huomaamatta saarta	<i>A. Alopaeus</i>	104
Juhlahetkiä keväisessä saassa	<i>Tuntematon kirjoittaja</i>	115
Saarelaisnuori muistaa seurakuntaretken	<i>Laine Heikkilä</i>	117
Oli piippusetää ja keppiherraa	<i>Laine Heikkilä</i>	118
Kesävieras haaskasi pesuvettä	<i>Pirkko Horto o.s. Ristola</i>	120
Nuo vuorten ylväät kukkulat	<i>Viki Kärkkäinen</i>	121

Odotuksen levottomina päivinä Evakkoon, sota

Viimeinen päivä	<i>Pirkko Alho o.s. Suomalainen</i>	122
Viholliskoneet kiertelivät saaren yllä	<i>Eeva Tölsa</i>	123
Hyvästelin kotini	<i>Laine Heikkilä</i>	125
Hyvä Laina!	<i>Eino Porkka</i>	127
Leivät jäivät saunanporstuaan	<i>Kaija Heikkilä o.s. Suomalainen</i>	129
Kirje Suursaarelaiselle ystävälleni	<i>Heikki Asunta</i>	130
Oli aivan tavallinen lauantai-ilta	<i>Ensio Raanti</i>	132

Meri kuohuu tutulla rannalla

Ikiaikainen kiviaita oli paikallaan	<i>Pirkko Alho o.s. Suomalainen</i>	133
Muistoksi hiekkaa ja kiviä	<i>Laine Heikkilä</i>	136
Kivijalassa kasvoi saarni	<i>Pirkko Horto o.s. Ristola</i>	138
Pihoillasi kukkivat ruusut ja sireenit	<i>Laine Heikkilä</i>	138
Aina aurinko	<i>Pirkko Horto o.s. Ristola</i>	140

100-vuotisen toiminnan johdosta Kuntaliitto täydentänyt kokoelmaansa teettämällä jäsenenä olleen Suursaaren puuttuneen vaakunan.

Suunnittelija: Tapani Talari, 2011-2012.

Vaakunan kuvaus: Sinisellä kilvellä hopeinen yläreunastaan ässäkoroinen hirsi

Lukijalle

Suursaari-seura ry on 30-vuotisen toimintansa aikana toteuttanut sääntöjensä ja perustamiskirjan mukaista tarkoitusta keräämällä ja tallentamalla suursaarelaista perinnettä. Nyt osa kerätystä aineistosta julkaistaan kirjan muodossa.

Kirjan runkona on käytetty Laine Heikkilän seuralle testamenttaamia muistelmia *Sinisiä unelmia*, joita on täydennetty muiden muistelmilla. Näin on pyritty esittämään suursaarelaista elämää mahdollisimman monipuolisena ja kattavana. Osa teksteistä on säilytetty alkuperäisessä vanhahtavassa muodossa kirjoitusvirheineen. Kuvituksena on käytetty suursaarelaisten kotialbumeista talteen kerättyjä vanhoja valokuvia. Kuvaajat ovat tuntemattomia. Jos joku lukija tietää enemmän kuvista niin pyydämme ystävällisesti toimittamaan tiedot Suursaari-seuralle.

Kirjan toimittajana on perinnetoimikunnan apuna toiminut Suursaari-aiheisia romaaneja kirjoittanut Irja Sinivaara. Kirjan taitto on tehty Kymenlaakson ammattikorkeakoulun työharjoitteluna sukujuuriltaan suursaarelaisen Auli Mattila-Möllerin ohjauksessa.

Suursaari-seuran perinnetoimikunta kiittää muistelmiaan ja valokuviaan seuralle luovuttaneita ja kaikkia jotka ovat edesauttaneet tämän kirjan syntymistä.

Tervetuloa Suursaaren rannoille ja kylien kujille!

Suursaari-seura ry:n perinnetoimikunta

Aili Kovanen

Ritva Meling

Pirkko Talsi

Seija Ståhlberg

Juha Viberg

SUURI KALANSAALIS

Mitens tää aika on kulunnu? Elämää Suursaarella

Saarelaiskuva

Lettiin marraskuun loppupuolta. Ilma oli sateinen, tuuli tohahteli rantaitan nurkissa ja katolla joku puolittain irronnut päre piti ropinaa. Oli meneillään pohjaverkkokalastuksen aika. Haapio oli vedetty aittaan, niin kuin tapa oli kaikilla, joilla oli siihen mahdollisuus. Naiset suorivat verkkoja, miehet nojailivat haapion keulaan ja polttelivat tupakkaa odotellessaan verkon tyhjenemistä, viedäkseen verkon sitten vapeille kuivumaan. Naisten suu kävi kuin hampouloukku, sillä sinä aamuna oli hyvänpuoleinen saalis.

Annaliisa: Kun tää mejän tul tänaamun ovest sisään, niin minä hoksasin samas, että nyt on kaloi. Kun viiksit on noin törös.

Karuliina kohensi huiviaan josta solmu oli päässyt aukeamaan.

Karuliina: Niin, se sinun mieheis on sellainen hiljanen hissukka, eikä tällainen äksieraaja, kun tää mejän oma. Sen tän aamunen äksiärinki ei kyl ol mikään ihme, kun sen nääs pitäis mennä tänään tappaan Samelin sikaa. Mut ei tiejä miten se kerkiää, kun näit kaloikin on näin paljo. Eihän siin siantapos kyl kauvan viivy, jos ei siäl ol mitään nokkimist, se kun on niin tottunnu, kun se on sellainen koko kylän siantappaja.

Annaliisa: Kattokaa miten tää verkko on revenny, tähän on kaik auk pitkin alipaulaa. Se on vissiinkin tarttunnu pohjaan kiin siint paikast.

Karuliina: Eihän se minnään kiin tarttunnu, mut se toisen kylän miäs laski meitin pääl, sanoi yks miehist. Eik teitil siit ollu sapalyhis tulta, kun se pääl pääs laskeen?

Annaliisa: Olhan meitil, mut tää olkin siäl toises pääs, eikä sit ain niin tarkkaan osa laskii, ettei joskus kävis tälläist.

Iavaliisa: Täälhän onkin mejän verkko.

Karuliina: Niin, niin, sellaiathan se on - verkko mereen, käpy käteen.

Annaliisa: Eihän toi niin pahast ol menny, eikä toin parantamises kauvan viivy. Eihän tuahon tarvi paikkaakaan panna, sen kun jamoo kiin pitkin alipaulaa, niin saap tulevaks yäks mereen.

Iavaliisa: Eihän siin kyl kauvan viivy, mut kun täs olis muutakin tekemist, kun minul on se pyhekangas kangaspuis paraikaa.

Annaliisa: Jaa, enhän minä ol kuullukaan. Silmipyhkeik sinä kujot?